

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLAR RİSK FAKTÖRLERİ BİLGİ DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Serap TUNA¹

Gönderilme Tarihi: 24.07.2024 – Kabul Tarihi: 21.08.2024

Öz

Amaç: Bu çalışma ile bir üniversitenin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri hakkında bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu çalışmanın evrenini, Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören 200 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler SPSS v25 paket programı ile analiz edilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışmada öğrencilerin %69,5'i kadın ve yaş ortalamaları $20,52 \pm 3,80$ 'dir. Çalışmada öğrencilerin KARRİF-BD puan ortalaması $19,35 \pm 4,26$ bulunmuştur. Çalışmada kadın cinsiyet ve sigara içmeyenlerin kardiyovasküler risk faktörleri ölçek puanları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. (sırasıyla $p = 0,001$, $p = 0,001$).

Sonuç: Çalışma sonucunda, öğrencilerin kardiyovasküler risk faktörleri hakkında bilgi düzeyleri orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Üniversitede eğitim gören öğrencilere kardiyovasküler risk faktörlerine yönelik eğitim ve seminerlerin verilmesi, öğrencilerin bu konuda farkındalıklarının artırılması için etkinliklerin yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Kardiyovasküler hastalık, risk faktörleri bilgisi, üniversite öğrencileri

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Köyceğiz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, seraptuna@mu.edu.tr, ORCID NO: 0000-0002-9868-8514

**DETERMINING UNIVERSITY STUDENTS' KNOWLEDGE LEVEL ON
CARDIOVASCULAR DISEASES RISK FACTORS:
A VOCATIONAL SCHOOL OF HEALTH SERVICES EXAMPLE**

Abstract

Purpose: The aim of this study was to determine the level of knowledge about the risk factors of cardiovascular diseases among students studying at a university's vocational school of health services.

Materials and Method: The population of this descriptive and cross-sectional study consisted of 200 students studying at the Vocational School of Health Services. Personal Information Form and Cardiovascular Diseases Risk Factors Knowledge Level (CARRF-KL) Scale were used to collect the data. Variables were analyzed with SPSS v25 package program. Statistical significance level was determined as $p < 0.05$.

Results: In the study, 69.5% of the students were female and their mean age was 20.52 ± 3.80 years. The mean CARRF-KL score of the students in the study was 19.35 ± 4.26 . The cardiovascular risk factors scale scores of female gender and non-smokers were statistically significant ($p = 0.001$, $p = 0.001$, respectively).

Conclusion: As a result of the study, it was found that students' knowledge about cardiovascular risk factors was at an intermediate level. It is recommended that training and seminars on cardiovascular risk factors should be given to university students and activities should be organized to increase the awareness of students on this issue.

Keywords: Cardiovascular disease, risk factor knowledge, university students

Atıf: Tuna, S. (2024). Üniversite öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyinin belirlenmesi: sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *JHSS* 7(2), 154-166. <https://doi.org/10.61150/jhss.2024070205>

Giriş

Kardiyovasküler hastalıklar, dünyada ve ülkemizde ölüm nedenleri arasında ilk sırada yer almaktadır (Güneş vd., 2019; Amini vd., 2021; WHO, 2021). Dünyada 2019 yılında kardiyovasküler hastalıklar nedeniyle 17,9 milyon kişinin yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Dünyada ölümlerin %32'sini, ülkemizde ise %42'sini kardiyovasküler hastalıklar oluşturmaktadır (WHO, 2021).

Kardiyovasküler hastalıklara neden olan birçok risk faktörü bulunmaktadır. Bunlar değiştirilebilen ve değiştirilemeyen risk faktörleridir. Sigara, hareket kısıtlılığı, sağlıksız beslenme, hipertansiyon, tip 2 diyabet, dislipidemi, obezite, stres gibi faktörler değiştirilebilen risk faktörü iken, yaş, cinsiyet ve kalıtım değiştirilemeyen risk faktörleri arasında yer alır. Birden fazla risk faktörü bir arada da görülebilir (Francula & Nola, 2018; Kondo vd., 2019; Musinguzi vd., 2020).

Kardiyovasküler hastalıklar çocukluk çağından itibaren görülmektedir. Bireylerde risk faktörlerinin ve patolojik değişikliklerin görülmesine rağmen risk değerlendirmesi ve taraması yapılmamaktadır. Çocukluktan itibaren sahip olunan obezite, sağlıksız beslenme ve yetersiz fiziksel aktivite gibi risk faktörlerinin, yetişkinlik döneminde bireylerde kardiyovasküler hastalıkların görülmesine zemin hazırlamaktadır (Tran vd.,2021; Jacobs vd., 2022). Kardiyovasküler hastalıkların çoğu yaşam tarzı değişikliği ve diyet ile önlenmektedir. Özellikle gençler tarafından yaşam tarzı alışkanlıkları yetişkinliğe kadar devam etmektedir ve önleme çabaları gençler için ideal hedefler arasında yer almaktadır (Arts vd., 2014). Bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirmeleri;sağlıklı beslenme, etkin stres yönetimi, sigara kullanmama ve düzenli fiziksel aktivite kardiyovasküler hastalık riskini düşürmektedir (Jacobs vd., 2022).

Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda, kardiyovasküler risk faktörleri hakkında öğrencilerin bilgi düzeylerinin yetersiz veya orta olduğu görülmektedir (Cin vd., 2018; Herlosky & Tran, 2019; Oğuz vd., 2019; Güneş vd., 2019, Türker & Tanrıkulu, 2022). Yaşamlarının ileri dönemlerinde sağlık alanında çalışacak öğrencilerin bu konu hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir. Öğrencilerin kardiyovasküler hakkında bilgi ve tutumları, risk faktörlerinin tanınması, önlenmesi ve tedavisinde önemli olduğu düşünülmektedir. Kardiyovasküler hastalıkları önlemenin en önemli yollarından biri, halk sağlığı eğitimi ile yaşam tarzındaki olumlu değişimlerin gözlemlenmesi ve sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin uygun eğitim almasıdır.

Araştırma Soruları

- a. Öğrencilerin kardiyovasküler hastalıklar hakkında bilgi düzeyleri nedir?
- b. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile kardiyovasküler risk faktörleri bilgi düzeyi arasında ilişki var mı?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Mart 2023- Nisan 2023 tarihleri arasındayürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören tüm ön lisans (N=230) öğrencileri oluşturdu. Araştırmada örneklem yöntemine gidilmedi. Araştırmaya iletişim kurmayı engelleyecek işitme, konuşma problemi ve psikiyatrik problemi olmayan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler dâhil edilirken çalışmaya katılmak istemeyen ve işitme, konuşma ve psikiyatrik problemiolan öğrenciler araştırma kapsamı dışında bırakıldı. Araştırma kriterlerine uymayan ve ölçekleri yarım bırakan 30 öğrenci çalışma dışı bırakıldı. Araştırma, dâhil edilme kriterlerine uyan 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde toplam 200 öğrenci ile gerçekleştirildi. Öğrencilere çalışmayla ilgili detaylı bilgi verilerek, onamları alındı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği” kullanılarak toplandı. Araştırmacı tarafından araştırmanın amacı açıklandıktan ve onamları alındıktan sonra ölçekler Google forms aracılığı ile toplandı.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacının hazırladığı bu form yaş, cinsiyet, bölümü, kaçınıcı sınıf olduğu, sigara ve alkol kullanımı, kronik hastalık varlığı, aile öyküsü, boy, kilo, egzersiz yapma, sebze- meyve ve kuru baklagil tüketmesi, tuzlu beslenme, hazır ve dondurulmuş gıda tüketimine yönelik oluşturulan 14 sorudan oluşan kişisel bilgi formu belirtilen kaynaklardan yararlanılarak oluşturuldu (Cin vd., 2018, Yardımcı, 2023).

Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörleri Bilgi Düzeyi (KARRİF-BD) Ölçeği

Kardiyovasküler hastalıkların özelliklerini, risk faktörlerini ve risk davranışlarında değişimin sonucunu sorgulayan ve toplam 28 maddeden oluşan ölçekte maddeler “Evet”, “Hayır” veya “Bilmiyorum” şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 28’dir ve alınan

puanın yüksek olması bilgi düzeyinin fazla olduğunu göstermektedir. Arıkan ve arkadaşları tarafından (2009) geliştirilmiştir. Cronbach alfa katsayısı 0,768 bulunmuştur (Arıkan vd., 2009). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,848 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi “IBM SPSS Statistics Version 25” bilgisayar programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma), verilerin dağılımı parametrikse iki değişkenli verilerde bağımsız gruplarda t testi, üç ve üzeri değişkenli verilerde One way Anova testi, parametrik dağılım göstermiyorsa iki değişkenli verilerde Mann Whitney-U testi, üç ve üzeri değişkenli verilerde ise Kruskal Wallis testi kullanıldı. İstatistiksel olarak anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlendi.

Bulgular

Bu çalışmada öğrencilerin %69,5'i kadın ve yaş ortalamaları $20,52 \pm 3,80$ 'dir. Öğrencilerin %37,5'i yaşlı bakımı, %35'i tıbbi laboratuvar teknikleri, %27,5'i eczane hizmetleri bölümünde okumaktadır. %52,5'i birinci sınıf, %92,5'inde kronik hastalık bulunmazken %27'sinin ailesinde kalp hastalığı bulunmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre KARRİF-BD Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması (n=200)

Özellikler	Ort	SS	İstatistik*
Yaş	20,52	3,80	
	Sayı (%)	KARRİF-BD	
Cinsiyet		Ort ± SS	
Kadın	139 (69,5)	20,02 ± 3,32	t= 11,763
Erkek	61 (30,5)	17,84 ± 5,62	p= 0,001**
Bölüm			

Yaşlı bakımı	75 (37,5)	18,53 ± 4,85	
Tıbbi laboratuvar teknikleri	70 (35)	19,77 ± 4,17	F=2,279
Eczane hizmetleri	55 (27,5)	19,94 ± 3,32	p=0,105
Sınıf			
1.sınıf	105 (52,5)	19,06 ± 3,91	t= 0,283
2.sınıf	95 (47,5)	19,67 ± 4,62	p= 0,595
Sosyal Güvence			
SSK	125 (62,5)	19,51 ± 4,15	
Emekli sandığı	10 (5)	20,90 ± 3,75	KW=3,019
Resmi	5 (2,5)	19,20 ± 4,96	p= 0,555
Yeşil kart	19 (9,5)	18,36 ± 5,33	
Bağkur	41 (20,5)	18,97 ± 4,15	
Kronik Hastalık Bulunma Durumu			
Evet	15 (7,5)	19,66 ± 3,06	U=1380,5
Hayır	185 (92,5)	19,32 ± 4,35	p= 0,974
Aile Öyküsü			
Evet	54 (27)	19,57 ± 4,28	t= 0,513
Hayır	146 (73)	19,27 ± 4,27	p= 0,475
Sigara İçme Durumu			
Evet	73 (36,5)	18,60 ± 5,48	t=10,534
Hayır	127 (63,5)	19,78 ± 3,32	p= 0,001**
Alkol Alma Durumu			

Evet	63 (31,5)	19,52 ± 4,80	t= 1,302
Hayır	137 (68,5)	19,27 ± 4,01	p= 0,255
Egzersiz Yapma Durumu			
Evet	102 (51)	19,51 ± 3,79	t= 2,618
Hayır	98 (49)	19,18 ± 4,72	p= 0,107
Sebze-meyve ve kurubaklagil tüketir misiniz?			
Evet	144 (72)	19,61 ± 4,19	t= 0,109
Hayır	56 (28)	18,69 ± 4,41	p=0,741
Düşük tuzlu yiyecekler yemeyi tercih eder misiniz?			
Evet	109 (54,5)	19,58 ± 4,35	t= 0,357
Hayır	91 (45,5)	19,07 ± 4,16	p= 0,551
Hazır yiyecekler ve dondurulmuş gıdaları tüketir misiniz?			
Evet	113 (56,5)	19,38 ± 4,74	t= 1,583
Hayır	87 (43,5)	19,32 ± 3,58	p= 0,210

*t =t testi / F= Varyans analizi (ANOVA) testi /U=Mann Whitney testi / KW=KruskalWallis analizi,

**p<0,05

Bu çalışmada öğrencilerin KARRİF-BD ölçek puan ortalamaları 19.35±4.26 bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin KARRİF-BD Ölçek Puan Ortalamaları

	n	Ort ± Ss	Min-Max
KARRİF-BD Ölçek Puan Ortalaması	200	19,35±4,26	0- 27

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin vücut ağırlığı ortalaması $61,98 \pm 13,92$ bulunmuştur (Tablo 3). Cinsiyete göre vücut ağırlığı ortalaması kadın öğrencilerde $57,55 \pm 11,62$, erkek öğrencilerde ise $72,08 \pm 13,53$ olarak bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 3: Öğrencilerin Vücut Ağırlığı Ortalaması

	n	Ort ± Ss	Min-Max
Vücut ağırlığı (kg)	200	$61,98 \pm 13,92$	41- 120

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyete göre Vücut Ağırlığı Ortalamaları

	Cinsiyet			
	Kadın (n=139)		Erkek (n= 61)	
	Ort	SS	Ort	SS
Vücut Ağırlık (kg)	57,55	11,62	72,08	13,53

Tartışma

Üniversite öğrencilerinin kardiyovasküler risk faktörleri hakkında bilgi düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada KARRİF-BD puan ortalaması $19,35 \pm 4,26$ bulunmuştur. Üniversitede farklı bölümlerde okuyan öğrenciler ile yapılan çalışmalarda KARRİF-BD puan ortalamaları paramedik öğrencilerinde $19,64 \pm 4,36$ (Cin vd., 2018), hemşirelik öğrencilerinde $20,93 \pm 4,31$ (Yardımcı, 2023), yaşlı bakımı öğrencilerinde $18,68 \pm 4,82$, eczane hizmetlerinde $19,37 \pm 4,26$ (Erkal & Demir, 2020), tıpfakültesi öğrencilerinde $22,7 \pm 3,9$, hemşirelik öğrencilerinde $22,5 \pm 2,7$, eğitim fakültesi öğrencilerinde $14,6 \pm 5,3$, hukuk fakültesi öğrencilerinde $16,3 \pm 4,5$ (Öz & Koç, 2020), sporbilimleri öğrencilerinde $16,70 \pm 4,71$ (Şimşek & Ökmen, 2020) olarak saptanmıştır. Bu çalışma ile benzer sonuçlar görülmektedir. Sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin KARRIF-BD puanlarının, diğer bölümlerde okuyan öğrencilerden yüksek olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, kadın cinsiyetin kardiyovasküler hastalık risk faktörleri bilgi düzeylerinde anlamlı olduğu bulundu ($p=0,001$). Çalışmamıza benzer şekilde, yapılan çalışmalarda cinsiyet ile ölçek puan ortalamalarında anlamlı fark bulunmuştur (Badır vd., 2015; Yardımcı, 2023). Diğer çalışmalarda ise KARRIF-BD ölçek puanları arasında anlamlı fark olmamasına rağmen kadın

öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Cin vd., 2018; Erkal & Demir, 2020; Şimşek & Ökmen, 2020). Türker ve Tanrıkulu (2022) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet ile KARRIF-BD puan ortalamaları arasında anlamlı fark görülürken erkek öğrencilerin puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Kadın öğrencilerin sağlığı koruma ve geliştirme davranışlarında daha fazla sorumluluk almalarının erkek öğrencilere göre kardiyovasküler bilgi düzeylerinin yüksek olmasında etkili olabileceği belirtilmiştir (Oğuz vd., 2019).

Bu çalışmada sigara kullanmama ile KARRİF-BD puan ortalamaları arasında fark, anlamlı bulunmuştur ($p=0,001$). Yapılan bir çalışmada sigara kullanmayanların kardiyovasküler bilgi düzeylerinin yüksek olduğu görülürken (Yardımcı, 2023), sigara kullanmama ile kardiyovasküler bilgi düzeyleri arasında fark olmadığını gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Erkal & Demir, 2020; Türker & Tanrıkulu, 2022). Kardiyovasküler risk faktörlerinin önlenebilir nedenlerinden biri sigaradır. TÜİK 2022 verilerine göre 15-24 yaş aralığındaki bireylerin tütün kullanma oranları %19,3, hiç kullanmayanların oranı %75,9'dur. Bu çalışmada öğrencilerin %63,5'i sigara kullanmamaktadır. Bu bulgular çalışma sonuçlarımıza benzerlik göstermektedir. Sigara kullanılmaması bireylerin yaşamlarının ileri dönemlerinde kardiyovasküler hastalıklara yakalanma riskini azaltmakta, aynı zamanda sağlık çalışanı olarak topluma örnek olmaları açısından da önemlidir.

Kardiyovasküler risk faktörlerinden korunmada fiziksel aktivite önemlidir. Bu çalışmada öğrencilerin yarısına yakınının düzenli egzersiz yapmadığı (%49) görülmektedir. Türkiye Fiziksel Aktivite (2014) Raporuna göre ülkemizde 19-30 yaş grubundaki bireylerin %69,5'inin egzersiz yapmadığı saptanmıştır. Başka bir çalışmada da fiziksel aktivite yapan öğrencilerin fiziksel aktivite yapmayanlara göre KARRİF-BD puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Şimşek & Ökmen, 2020). Fiziksel aktivitenin az olmasının özellikle uzaktan eğitim sistemi döneminde eğitim aldıkları için olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin ilgi alanlarına göre fiziksel aktivitelerin artmasını yönelik etkinlikler planlanmalıdır.

Obezite, kardiyovasküler hastalıkların gelişiminde bir risk faktörüdür. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin vücut ağırlığı ortalaması $61,98 \pm 13,92$, kadın öğrencilerin vücut ağırlığı ortalaması $57,55 \pm 11,62$, erkek öğrencilerin vücut ağırlığı ortalaması $72,08 \pm 13,53$ olarak bulunmuştur. TÜİK 2022 verilerine göre 15-24 yaş grubundaki bireylerin vücut ağırlığı ortalaması 64,90 bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının değerlendirildiği bir çalışmada öğrencilerin vücut ağırlıkları ortalaması $63,55 \pm 12,56$, kadın öğrencilerin ağırlık ortalaması $58,54 \pm 10,64$, erkek öğrencilerin ağırlık ortalaması $70,5 \pm 11,68$ (Dülger & Mayda, 2016), üniversite öğrencilerinin obezitesıklığının bakıldığı başka bir çalışmada ise kadın öğrencilerin vücut ağırlığı $59,50 \pm 11,38$, erkek öğrencilerin vücut ağırlığı ise $73,33 \pm 15,10$ olarak bulunmuştur (Yıldırım vd., 2017). Bu çalışma sonuçları bizim çalışma sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir. Yapılan bir çalışmada aşırı kilolu kadın öğrencilerde kardiyovasküler kaynaklı ölümlerde artış görüldüğü belirtilmiştir (Dikaiou vd., 2021). Bu çalışmada öğrencilerin vücut ağırlığı değerleri 41-120 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar göstermektedir ki kardiyovasküler risk faktörlerinden olan obeziteden uzak durmaları sevindiricidir. Ancak bu öğrencilerin beslenme ve kilo kontrolü konusunda bilgilendirilmeye ihtiyaçları bulunmaktadır.

Kardiyovasküler hastalıkların azaltılması için bireylerin tuz tüketiminin azaltılması önem taşımaktadır. Bu çalışmada düşük tuzlu yemeği tercih eden öğrencilerin kardiyovasküler risk faktörleri bilgi düzeyi arasında anlamlı fark bulunmazken kardiyovasküler ölçek puan ortalamalarının yüksek olduğu bulundu. Benzer şekilde Erkal & Demir (2020) yaptıkları çalışmada da kardiyovasküler risk faktörleri bilgi düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşın başka bir çalışmada öğrencilerin tuz tüketimi ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur (Yardımcı, 2023). Erken yaşlarda öğrencilerin buna dikkat etmeleri ileride karşılaşılabilecek kardiyovasküler sorunların azaltılmasında önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmada hazır gıda tüketen öğrencilerin (%56,5) kardiyovasküler bilgi düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Hazır gıdaların tüketilmesi ileri yaşlarda kardiyovasküler hastalıkların görülmesine zemin oluşturmaktadır. Yapılan çalışmada işlenmiş gıdaların fazla tüketilmesinin kardiyovasküler, koroner ve serebrovasküler hastalıklar ile ilişkisi bulunmaktadır (Srouf vd., 2019). Bu sonuçlar göstermektedir ki öğrenciler kardiyovasküler hastalık denilince tuz tüketimini düşünmektedirler. Hazır gıda tüketiminin kalp ile ilişkili hastalıklara neden olabileceği bilinmemektedir. Öğrencilerin sağlıklı beslenme konusunda eğitime ihtiyaçları bulunmaktadır.

Bu çalışmada öğrencilerin bölüm, sınıf, sosyal güvence, kronik hastalık varlığı, ailelerinde KVH bulunma, alkol alma, egzersiz yapma, kuru baklagil tüketimi, düşük tuz tüketimi, hazır gıda

kullanımı ile kardiyovasküler bilgi düzeyi puan ortalamaları arasında bir fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kardiyovasküler risk faktörlerine yönelik bilgilerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Cinsiyeti kadın olan ile sigara kullanmayanların, kardiyovasküler hastalık risk faktörleri hakkında bilgi düzeyleri arasında fark olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, kardiyovasküler hastalıkların erken yaşlardan itibaren başlaması ve her yaş döneminde görülmesinden dolayı önemli bir halk sağlığı sorunudur. Kardiyovasküler hastalıklar, risk faktörlerinin dikkate alınması ile önlenmektedir. Özellikle sağlık alanında eğitim gören öğrencilere kardiyovasküler risk faktörlerine yönelik (sigara, hareket kısıtlılığı, beslenme, hipertansiyon, obezite, stres) eğitim ve seminerlerin verilmesi, öğrencilerin farkındalıklarının artırılması için etkinliklerin yapılması, ilgi duydukları sportif aktivitelere katılımın sağlanması, aktif ve sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemeleri ve öğrencilerden geri bildirim alınması önem taşımaktadır. Bu alandaki öğrencilerin bilinçlenmesi çevrelerine örnek olması açısından önemlidir. Kardiyovasküler risk faktörleri konusunda diğer alanlarda eğitim gören öğrencilerle de çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Etik Onay

Çalışma için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Etik kurulundan onay alındı (No: 230005/12). Çalışmaya başlamadan önce ölçeğin kullanımı için yazarlardan ve uygulamanın yapıldığı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundan izin alındı. Çalışmaya katılanlara araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş onam alındı.

Çatışma Beyanı

Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve/veya finansal çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

Amini, M., Zayeri, F. & Salehi, M. (2021). Trend analysis of cardiovascular disease mortality, incidence, and mortality-to-incidence ratio: results from global burden of disease study 2017. *BMC Public Health*, 21, 401. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10429-0>

- Arıkan, İ., Metintaş, S., Kalyoncu, C., & Yıldız, Z. (2009). Kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyi (KARRİF-BD) ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi*, 37(1):35-40.
- Arts, J., Fernandez, M.L., & Lofgren, I.E. (2014). Coronary heart disease risk factors in college students. *Advances in Nutrition*, 5(2):177–187. doi: 10.3945/an.113.005447
- Badır, A., Tekkaş, K., & Topçu, S. (2015). Knowledge of cardiovascular disease in turkish undergraduate nursing students. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 14(5): 441– 449. doi: 10.1177/1474515114540554
- Cin, A., Doğan, E.S., & Demirağ, H. (2018). Paramedik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 6 (2): 36-43.
- Dikaiou, P., Björck, L., Adiels, M., Lundberg, C.E., et al. (2021). Obesity, overweight and risk for cardiovascular disease and mortality in young women. *European Journal of Preventive Cardiology*, 28(12): 12, 1351–1359. doi.org/10.1177/2047487320908983
- Dülger, H., Mayda, A.S. (2016). Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Beslenme Alışkanlıkları ve Obezite Prevalansı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 6(3): 173-177.
- Erkal, E., & Demir, S. (2020). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin kardiyovasküler hastalık risk faktörlerine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi: artvin çoruh üniversitesi örneği. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 8(2): 293-301. doi: 10.33715/inonusaglik.712383.
- Francula Z.S., & Nola, I.A. (2018). Management of measurable variable cardiovascular disease' risk factors. *Current Cardiology Reviews*, 14 (3):153-163. doi: 10.2174/1573403X14666180222102312.
- Güneş, F.E., Bekiroglu, N., Imeryuz, N., Agirbasli, M. (2019). Awareness of cardiovascular risk factors among university students in Turkey. *Primary Health Care Research & Development*, 20:e127. doi:10.1017/S146342361900063X.
- Herlosky, K.N., Tran, D-M.T. (2019). Differences in Cardiovascular Risk Factors in College Students: Midwest Versus Southwest. *Biological Research For Nursing*, 21(5):571-577. doi:10.1177/1099800419856109
- Jacobs, D.R, Woo, J.G., Sinaiko, A.R. et al. (2022). *The New England Journal of Medicine*, 386(20):1877-1888. doi: 10.1056/NEJMoa2109191
- Kondo, T., Nakano, Y., Adachi, S., & Murohara, T. (2019). Effects of tobacco smoking on cardiovascular disease. *Circulation Journal*, 83(10):1980-1985. doi: 10.1253/circj.CJ-19-0323
- Musinguzi, G., Ndejjo, R., Ssinabulya, I. et al. (2020). Cardiovascular risk factor mapping and distribution among adults in Mukono and Buikwe districts in Uganda: small area analysis. *BMC Cardiovascular Disorders*, 20, 284 https://doi.org/10.1186/s12872-020- 01573-3
- Oğuz, S., Erguvan, B., Ünal, G., Bayrak, B., & Çamcı, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeyinin belirlenmesi. *MN Kardiyoloji*, 26(3):184-191.
- Öz, Ş., & Koç, A. (2020). Üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve kardiyovasküler risk faktörleri bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2): 16-30.
- Srour, B., Fezeu, L.K., Kesse-Guyot, E., Alles, B., Mejean, C., Andrianasolo, R.M. et al. (2019). Ultra-processed food intake and risk of cardiovascular disease: prospective cohort study (NutriNet-Santé) *BMJ*, 365 :11451 doi:10.1136/bmj.1145

- Şimşek, E., & Ökmen, M. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3): 1-11.
- Tran, D-MT., Dingley, C., Arenas, R. (2021). Perception and Beliefs Regarding Cardiovascular Risk Factors and Lifestyle Modifications Among High-Risk College Students. *Canadian Journal of Nursing Research*, 53(2):94-106. doi:10.1177/0844562119899310
- TÜİK (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Saglik-Arastirmasi-2022-49747>.
- Türker, E., & Tanrikulu, G. (2022). Bir vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kardiyovasküler hastalıklarına ilişkin risk faktörleri bilgi düzeyi ve yaşam biçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3(1): 16-26. doi:10.54862/pashid.956002
- Yardımcı, G.T. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin kardiyovasküler hastalıklar risk faktörleri bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1): 103- 112. doi: 10.47115/jshs.1102010.
- Yıldırım, İ., Yıldırım, Y., Işık, Ö., Karagöz, Ş., Ersöz, Y., Doğan, İ. (2017). Üniversite öğrencilerinde farklı ölçüm yöntemlerine göre obezite prevalansı. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD)*, 4(2),20-33
- World Health Organization (WHO). (2021). Cardiovascular Diseases (CVDs). Erişim tarihi: 25.11.2021, Erişim adresi: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-\(cvds\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-(cvds)).